

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Magia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

ius, excusari, sine quo esset peccatum mortiferum. Idem dico de imaginarijs contactibus vel actibus circa vxorem imaginarijs propositam. Quod si aliam feminam sibi obiecta habeat, & hoc modo circa illam delectetur, erit peccatum mortiferum; quia cum illa non est in statu matrimonij, sed cum alia: ac proinde respectu illius mutatur obiectum formale ad mores pertinens. Valde enim differunt illa in ratione moris. Vnde miror in secunda ratione contra me obijci, quasi ex meo dicto sequeretur, coniugatum, si delectetur de aliena, non peccare mortifere, quia est in statu in quo delectatio illa est ei licita. Vel hoc solum indicio esse potest D. Tuam mea dicta non percepisse.

8 Tertiò, Cum dicit *quempiam posse delectari de passione rei venera sub respectu formationis, vel matrimonij præteriti aut futuri*. Nemo vnquam, quod sciam, ita locutus est: & verba illa multis modis accipi possent. Similiter cum *hos respectus vocat obiectum formale, & ex bonitate & malitia illorum respectuum dicit bonitatem & malitiam morosa delectationis petendam*. Hæc obscura sunt. Quantum conijcere possum, videtur velle dicere delectationem morosam non esse peccatum mortiferum, si habeatur ex imaginatione actus matrimonij præteriti, vel futuri: secus verò si habeatur ex imaginatione actus fornicarij, vel absque cogitatione matrimonij. Quæ duo non videntur bene consistere; nec vilius vnquam Doctorum talem distinctionem insinuat, quod sciam. Parum enim videtur referre quod actus exterior fuerit licitus, vel erit licitus; cum hoc tempore, & in hoc statu illicitum sit tale spirituum & sanguinis in se concitationem facere, ex qua proxime illa delectatio nascitur. Neque verum est torum hoc non esse nisi dispositionem remotam ad pollutionem, vt D. T. videtur pro certo supponere; quia nõ potest dici dispositio remota, quod naturã suã tale est, vt directe tendat ad pollutionem, & si continetur, præsertim in naturã sanã & bene constituta, eam excitabit.

9 Quod autem obijciatur de coniugato, nimirum in ipso talem delectationem fore peccatum mortiferum si sit dispositio propinqua ad pollutionem, facile soluitur, negando consequentiam: nam etiam contactus turpes circa vxorem sunt propinqua dispositio ad effusionem seminis, secundum omnes Doctores; & tamen in ipso non sunt peccatum mortiferum, modò caueat ne sequatur pollutio. Idem dico de imaginatione copulæ vxore absente.

Vnde vterius colligere potest D. T. se parum solide argumentari contra meum dictum de statu persona, cum in prima ratione vult probare delectationem morosam absque ordine ad copulam in coniugio esse peccatum mortiferum, si extra coniugium est peccatum mortale. id enim nullo modo sequitur, vt patet exemplo allato de contactu turpi circa vxorem, & circa alienam.

10 Quod ad votum Carthusiani attinet, miror D. Tuam scribere se non capere, quomodo *esus carnis imaginarij non sit contra votum ipsius*. Realis vsus carnis impinguat corpus, & generat multas tentationes, ob copiam seminis quam gignit, & calidum sanguinem, qui ex eo nascitur. Hæc autem non sequuntur ex imaginatione esus carnis, seu imaginario vsu, interdum incidente. Vnde iusta ratio fuit vocendi abstinentia ab vsu reali & externo, absque intentione obligandi se vt nunquam

possit aspectu vel imaginatione talis epulationis delectari. Videtur sane hoc facile intellectum. Simili modo prohibitum Clericis gerere bellum exterius & reipsa; quia hoc dedecorat eorum statum: non tamen prohibitum gerere bellum per imaginationem, eaque re delectari: quia hoc eorum statum non dedecorat. Non nego tamen quin in huiusmodi imaginationibus & delectationibus possit esse peccatum veniale curiositatis, vel aliterius vanitatis, de quo non est questio.

M A G I A.

CASVS I.

An probatio per aquam frigidam, qua Iudices interdum vruntur ad explorandas sagas, si illicita?

Exploratio magarum.

R Espondeo, Talis probatio non videtur esse illicita ratione pactionis cum dæmone. Probatur, quia illa actio Magistratus non continet vllum pactum dæmonis cum operante; sed effectui annexum est pactum dæmonis cum patiente, quod iam pridem ex disciplina illa magicã est constitutum. Pactum enim est dæmon, vt non submergantur, etiam si ligatas manus pedesque habeant, itaque Magistratus non tenetur habere vllam communicationem cum dæmone, sed solum velle deprehendere, an reus non habeat pactum cum illo; idque per actionem ipsi licitam naturã suã, & carentem omni pacto cum dæmone.

Nec obstat quod patiens habeat tale pactum, ob quod dæmon accurrit ad opitulandum: quia Magistratus nõ est causa huius pacti, neque etiam alicuius peccati ipsius rei: sed solum est occasio & quasi causa permissiua quod dæmon accurrat, qua in re nullum est peccatum. Confirmatur, quia nõ censor communicationem habere cum hoste, si vt cognoscam, an subditus pactum cum illo habeat, curem signum dari hora duodecima, de quo inter illos erat conuentum.

Neque est simile quod adfert Binsfeldius de ferro candente: quia continet tentationem Dei, sicut probatio per feruentem aquam: nam expectatur effectus miraculosus, & ad hoc Deus quodammodo cogitur sine necessitate.

12 Non licet tamen villo modo ex hoc indicio procedere immediate ad sententiam: neque etiam ad torturam præsertim grauem; quia non facit planam probationem, nec plenam. Est tamen indicium probabile, quod adiunctum multis alijs posset æquivalere plenæ probationi.

13 Non est etiam consulendum, nec permittendum Magistratui, vt hoc modo vratur: quia inoleas est, & non secundum iuris præscripta. Tamen quia multis locis visitatus, non putarem esse peccatum mortale, sepositò scandalo.

CASVS II.

An liceat cor animantis veneficis enecti, & coquere feruenti aqua ad cognoscendum auctorem?

Hinc non licet procedere ad torturam.

Dissuadetur vsus.

Exploratio Magarum.

R Espondeo, Id non licere. Ratio est, quia hæc actio habet pactionem annexam dæmonis cum agente. Quia dæmon promittit se auctori hec nociturum tali legno posito.

10 Carth. sano licitus est imaginarij esus carnis, non tamè imaginaria delectatio venera.

Exploratio magarum.

Exploratio magarum.

Exploratio magarum.

Exploratio magarum.

CASVS III.

Exploratio signorum magicorum.

14

An, si aliqua signa dicantur magica, liceat mihi ea edere causâ experiundi, an reuera talia sint?

Respondeo, Negatiuè. Quia hoc est quodammodò accersere dæmonem sub conditione: quasi dicatur, Si pactus es te ad futurû edenti hoc signum, adis, vt sciam an pactus sis. Secus est de probatione per aquam frigidam: quia hæc actio non habet annexum pactum cum agente, sed effectus eius cum patiente. Itaque non censetur dæmonem accersere, sed permissiuè se habere. Confirmatur, quia non debet se gerere per modû magi, sicut ille qui edit actionem cui annexum est pactum. Eodem modo si sagæ haberent pactum ne possent lædi aciculis, liceret Magistratui experiri punctiõibus; quia non facit actionem magicam, nec accersit dæmonem, nisi permissiuè; faciendõ aliquid quod habet annexum pactum dæmonis cum patiente contra vim agentis.

CASVS IV.

Quæ fides Energumenis adhibenda.

Damon ex corpore Energumena iuratus asserit Titium esse magum, dicitque; Si Titius adducatur tali die coram Vener. Eucharistia in meam præsentiam, conuincam illum criminis magiæ.

QVÆRITVR I. An fides haberi possit isti iurata assertioni?

QVÆRITVR II. An Titium statuo die adduci possit coram Ven. Eucharistia, vt à damone magia conuincatur?

15

Illustrissime Domine: Specie facti diligenter expensa: Ad Primum: Respondeo, Sæpè rationè esse habendam eorum, quæ ab obfessis seu energumenis (hæc enim duo idem valent) etiam non iuratis dicuntur, non quidem ad effectum firmiter credendi, aut inde ferendi sententiam absque alijs sufficientibus indicijs, sed ad vteriuè inquirendû: vt si dicant inter exorcismos, Esse in vrbe qui proditiõne moliantur, aut hostes tali loco struxisse insidias, abdidisse arma, & similia, licitum erit inquirere veritatem, & adhibere omnem cautionem necessariã ad malum impendens auertendû. Ergo multò magis licitum est habere rationè talium dictorû, si interueniat eorum iuramentû. Horrent enim ipsi dæmones peritura dum subsunt illi quæstioni sacra, & sæpè à Deo id nõ permittitur, nequè facillè est dare exemplum in contrarium. Itaque cum hic agatur de crimine omnium maximo, quo maxime diuina maiestas, & bonum publicum læditur, non video cur non possit & debeat assertionis istarum obfessarum seu energumenarum sub iuramento factæ ratio haberi ad malum auertendû.

Damonibus iuratis interdum fides aliqua haberi potest.

16

Potest adduci Titius sine ulla peccato.

Ad Secundum: Respondeo, Non videre me vllam rationem cur non liceat in casu posito dictæ energumena operâ vtj, ad dictum Titium, à duabus veneficis magiæ & veneficij accusatum, arguendû & conuincendû, idque nominatim die & modo per energumenam designatis. Ratio est, quia id nõ est inducere vel petere à diabolo vt Titium accuset, vel cõuincat: id enim illicitum est, cum specie quandã societatis, & opus ferendæ contineat; sed solum est personam nominatam præsentem flectere, & cû aduersario (vt sic loquar) confrontare. Nihil autem in hoc per se mali est. Potest enim ob

iustam causam aliqua persona adduci in conspectû & præsentiam energumena, & diaboli obfidentis, vt videatur quid inde secururum sit, permittendo diabolo vt dicat, quod non rogatus, sed coactus à Deo, vel ex se dicit. Sicut ergo cû diabolus dicit certo loco defossa signa magica, licitum est fodere & inquirere, quia hoc per se malum non est; ita etiã cum dicit, Si talis adducatur tali die, præsentem Ven. Eucharistia, in meam præsentiam, conuincam illum criminis magiæ, licitum est adducere illo die, quia hoc per se malum nõ est. Simili modo si diabolus per obfessum diceret, Ducite me in forum, & ostendam vobis eum, qui Principi machinatur mortem, vel vrbi proditiõne &c. conuincam illum apertis indicijs, licitum esset illû in forum adducere; vel certos homines ad illius præsentiam vocare & compellere; quia hi actus per se indifferentes sunt. Nihil hîc à diabolo petitur, nihil rogarur, nec operâ eius vitimur, ipsum inducendõ, sed solum permittendõ, & obiectum externum præsens sistendõ: quò modo Deus quotidie vititur operâ diaboli & impiorum. Qui modus vtendi profus est innoxius & inculpatus. Ex quibus perspicuum videtur non esse ex hoc capite vllum periculum peccati.

Accedit nõ improbabiler credi ipsum re vera à Deo cogi ad hoc faciendû; tum propter iusurandum interpositum; tum quia crimen magiæ est extremum malorum, continens abnegationem & detestationem Dei, & omnium sacrorû abusum, & societatem diaboli in perniciem hominû. Vnde cum hoc à plurimis hominum non æstimeretur, sed excusetur, & Iudices plurimi phantasias ducant, nõ tam pena mortis, quàm cõmiseratione dignas, mirum non esset si dæmones cogeret ad illud traduceadum, & authores patefaciendos. Denique in criminibus tanti momenti quæ tantopere bonum diuinum & humanum violant, nihil negligendû, sed omnia indicia, quæ licitè capi possunt, captanda: sicut in crimine læsæ maiestatis fieri solet, & debet. Quæ omnia maxime locû habent in persona Titij qui à duabus veneficis veneficij legitima depositione traductus est, ita vt licitè in illû inquireri possit. Nulla itaque ex hoc capite erit iniuria. Solum in executione cautio adhibenda, vt quantum commode fieri potest, omnia sine magno strepitu, & vulgi sermonibus fiant. Quòd ad alios atinet, quos ille dicitur reuelaturus, prudentiã Iudicis opus est quousque progrediendû censerebit.

17 Quare damo permissu Dei hæc possit aperire.

CASVS V.

Titium à duabus veneficis solemnè iuramento accusatur quod catibus suis interfuerit. Et altera veneficarum promittit se offensuram stigmata in corpore Titij à damone impressa.

Quæ fides Energumenis adhibenda.

QVÆRITVR I. An accusatio illa sufficiat vt Titium torturæ subijciatur?

QVÆRITVR II. An permitti possit vt venefica stigmata in Titij corpore designet?

Ad Primum: Respondeo, Deposito duarû sagarum sub iuramento facta de crimine magiæ Titij, vt quòd illum viderint in conuentu, & facientem ea quæ ibi fieri solent, regulariter sufficiens dat indicium non solum ad capturam, sed etiam ad torturam, maxime si alia quædam indicia accedant, præsertim stigmata insensibilia, qualia in magis reperiri solent. Quod fusè & eruditè probant plurimi Doctores.

18

Ad Secun-

19
Potest per-
mitti ut
maga desi-
gnat si-
gnata.

Ad Secundum: Respondeo, Si maga illa iam antè à demone didicisset quo loco sint illa stigmata in corpore Titij, omnino licitum esset ut eius opera, & etiam ab illa petere ut stigmata designet: quia id ipsa sine peccato prestare posset. Et si enim peccarit dum à diabolo petijt sibi loca istorum stigmatum designari; tamen postquam illam notitiam nacta est, potest eà sine peccato uti. Verùm si nondum novit, sed ad diaboli opem recurrere debet ut ea cognoscat, qui promittit se manum eius directurum & ostensurum; non video qua ratione petere à maga liceat ut notas illas ostendat, cum ipsa fateatur se id sine ope diaboli facere non posse, ac proinde non sine peccato. Recurrere enim ad ipsius opem, peccatum est ad superstitionem pertinens. Simili modo nõ licet petere à maga ut furem, vel alium, qui nobis damna intulit, demonstret, quando id non nisi demonis ope potest cognoscere: tunc enim maga utitur pacto quod ipsi cum diabolo intercedit, & ex vi pacti istius illum sollicitat & vrget ut rem aperiat: quod constat esse peccatum.

Excipi-
casum.

20
Obiectio
contra istã
exceptio-
nem,

Dicit aliquis, Non queritur, an liceat petere à maga ut notas illas demonstret: sed cum illa sponte se offerat, an liceat Iudici se permissiue habere, sicut dictum est in priori casu, cum persona accusata adducitur in presentiam obfessa: tunc enim diximus Iudicẽ se solum habere permissiue ad actionem diaboli demonstrantis personam.

Solutur.

Respondeo, Etiam si maga se sponte offerat, nec ipsa ad hoc à Iudice inducatur; tamen si Iudex personam Titij curet non solum coram illa sisti, sed etiam denudari, & teneri ut ipsa corpus ipsius contrectare, & in eo operari possit, manifestum est in hoc opere Iudicem non se tantum habere permissiue, sed positiue ei cooperari ut actionem superstitionis perficiat: sicut is qui materiam preparat mago, circa quam operatur, ei cooperari censetur: ut si quis teneat speculum, ut ipse ostendat furem in speculo; vel locet cribrum, vel peluim aquae, ut ipse arte sua utatur. In his enim omnibus censetur moralis cooperatio; cum eo sine totum fiat ut ipsi quodammodo subferuiatur, & ipse suam actionem, quae prorsus illicita est, obire possit. Accedit quod hic etiam sit consensus in operationem magicam: ideo enim ista preparatio fit circa personam, ut maga circa illam operari possit: ac proinde eius operatio intenditur. Atqui non solum qui faciunt digni sunt morte, sed etiam qui consentiunt facientibus, nimirum desiderando ut faciant. Nudus enim consensus in opus alterius quod sine peccato fieri non potest, peccatum est. Hinc magi instinctu diaboli cum aliqua mira sunt effecturi coram aliquibus, solent petere à singulis an consentiant; nimirum ut hac ratione omnes peccati illius fiant participes.

Non tan-
tum facie-
tes magiã,
sed & con-
sentientes
peccant.

Differen-
tia inter
hunc &
praecedentem
casum.

Secus res habet in priori casu, ubi diabolus promittit se ostensurum reum, vel conuicturum Titium de magia, si in presentiam adducatur. Nam illa actio ostendere reum & conuincere, à diabolo sine peccato fieri potest: imò Deus potest illum cogere ut id faciat. Deinde adducere personam in conspectum, non est illi cooperari, nisi valde remotè: vnde secundum moralem estimationem non censetur cooperatio. Ex quibus patet discrimen vtriusque casus; & resolutio praesentis questionis.

CASVS VI.

In quibus rebus demoni ex Energumena lo-
quenti prudenter credi possit?

Qua fi-
des Ener-
gumenis
adhibenda
21

Primò, Certum est id quod demon per obfesos dicit coactus vi exorcismi, verum esse: quia Deus non potest cogere ad mendacium.

Secundò, Quia tamen ordinariè constare non potest auditoribus, vel etiam ipsi exorcista, vtrum demon verè ex coactione ista dicat, an fingat & simulet coactionem, idcirco non facile ei fides adhibenda, saltem indubitatè, sed omnia suspecta habenda, nisi aliunde de veritate constet.

Nec obstat quod adiuratus respondeat, aut cum iurejurando solemnè aliquid affirmet, maximè si id ad expulsionem, vel finem exorcismi non sit necessarium; quia sicut est mendax, ita etiam facile potest peierare: neque ad expulsionem, ad quam exorcismi ordinantur, opus est ut credantur esse vera quae dicit. Multò minus credendum, si dicat se missum à Deo ad populi instructionem, ut qui non credunt Concionatoribus, & suis Pastoribus, saltem credant diabolo: idque esse extremum remedium, quo Deus vitur ad hominum conversionem. Multis id rationibus probari posset, & Scripturarum exemplis, si opus esset.

Non faciliã
demoni
habenda
fides.

Si tamen patefaciat magos occultos, vel eorum scelera, res non est omnino contemnenda: quia in atrocissimis criminibus nulla indicia negligenda. Vnde ratione talis denuntiationis potest Iudex occultè absque strepitu capere informationem, ut maiora indicia deprehendat.

22
Aliquando
tamen ha-
benda
fides.

MATRIMONIUM.

CASVS I.

Vtrum rudes in Frisia vel Northollandia (qui ferè conueniunt ante nuptias) non possint coniungi legitimè antequam plenè sint instructi ad confessionem, cum à remotis locis veniunt, & citò debent redire, ad hoc vt impediatur interim fornicatio?

Confes-
sio matti-
monio
praemittenda.

Respondeo, Modò sciant ea quae absolute sunt necessaria ad iustificationem, poterunt coniungi: etsi non sint satis instructi ad confessionem. Quia ad Sacramentum Matrimonij non est opus confessione, sed sufficit contritio cum proposito confitendi comodo tempore. Vnde ad contritionem disponendi. Quanquam non videam cur plerumque non possint confiteri; quia cum sint rudes, poterunt à Sacerdote iuuari bono interrogatorio. Itaque quando hoc fieri commodè posset, magis probarem.

CASVS II.

An liceat Coniugibus inter se contractum suum sepius renouare, quasi primò illum intrent?

Renoua-
tio ma-
trimonij.

Respondeo, Nullum est sacrilegium in repetitione contractus matrimonij. Sicut enim alij contractus non solum ob dubium verum, sed etiã ob maiorem firmitatem, & quietè contrahentium, quantum est ex parte illorum, repeti possunt; ita etiam contractus matrimonij, v.g. ut magis se diligant &c. Vnde qui femel publice contraxerunt coram Parocho & testibus, possunt priuatim suum contractum